

Sprawdzian wiedzy z zakresu muzyki renesansu

- [Sprawdzian wiedzy z zakresu muzyki renesansu](#)

Sprawdzian wiedzy z zakresu muzyki renesansu

Ważne daty

Ok. 1490 – ok 1543 – lata życia Sebastiana z Felsztyna

1525 – 1594 – lata życia Giovanniego Pierluigiego da Palestriny

Ok. 1532 – 1594 – lata życia Orlanda di Lassa

Ok. 1535 – 1591 – lata życia Mikołaja Gomółki

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

I. Muzyka w ujęciu historycznym – periodyzacja, język, właściwości i charakterystyka.

4. Renesans. Uczeń:

1) charakteryzuje muzykę renesansową, jej odniesienia do starożytnych ideałów i wartości;

2) wymienia formy muzyki wokalne i instrumentalnej;

3) omawia cechy wybranych form muzycznych (madrygał, pieśń, kanon);

4) klasyfikuje renesansowe instrumenty muzyczne (lutnia, flety, szpinet, klawikord, viola) oraz wymienia słynnych lutników (rody lutnicze);

5) zna kompozytorów renesansowych (Guillaume Dufay, Orlando di Lasso, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Wacław z Szamotuł, Mikołaj Gomółka, Marcin Leopolita, Mikołaj Zieleński, i in.) i podaje przykłady ich twórczości;

6) charakteryzuje „Złoty wiek muzyki polskiej”;

7) zna pojęcia: tabulatura, polifonia wokalna, *a cappella*, polichóralność, imitacja, kapela.

II. Analiza i interpretacja dzieł muzycznych. Uczeń:

1) zna podstawowe terminy i pojęcia właściwe dla opisu i zrozumienia wybranych dzieł muzycznych;

3) zna konteksty kulturowe i naukowe powstawania muzyki;

4) dokonuje analizy percepcyjnej, uwzględniając:

a) elementy muzyki,

b) podstawowe techniki kompozytorskie,

c) cechy stylów muzycznych,

d) strukturę gatunków i form muzycznych, ich zmiany i rozwój,

e) funkcje: np. religijna, społeczna, użytkowa, artystyczna i in.;

5) rozpoznaje cechy stylistyczne utworu reprezentującego określoną epokę muzyczną;

III. Tworzenie wypowiedzi związanych z historią i kulturą muzyczną. Uczeń:

1) wypowiada się w formie ustnej (np. dyskusja, prezentacja, debata itp.) i/lub pisemnej (np. esej, referat itp.) o dziełach muzycznych w oparciu o podstawową terminologię;

3) interpretuje i odczytuje w kontekście dokonań epoki wybrane dzieła muzyczne;

4) formułuje logiczną wypowiedź na temat dzieł, form, gatunków, stylów, technik i twórców muzycznych, uwzględniając zależności między nimi w kontekście: genezy, przeobrażeń, porównań.

Nauczysz się

opisywać sylwetki kompozytorów renesansowych;

charakteryzować renesansowe instrumenty muzyczne;

przyporządkowywać dzieło do autora;

stosować właściwą terminologię muzyczną.

Sprawdzian wiedzy

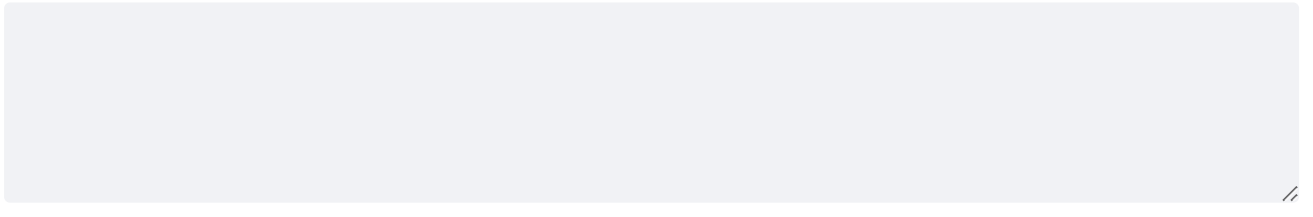
Polecenie 1

Wysłuchaj brzmienia instrumentów ukazanych na ilustracjach. Dokonaj ich klasyfikacji.

Instrument nr 1

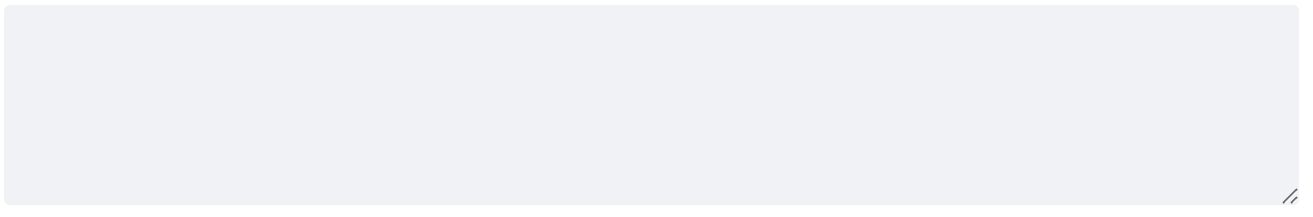
Instrument nr 2

Instrument nr 3

Polecenie 2

Wyjaśnij, czym jest [polichóralność](#) oraz scharakteryzuj muzykę, w której była wykorzystywana.

Polecenie 3

Zapoznaj się z tekstem źródłowym. Opisz polską kulturę muzyczną renesansu.

” Muzycy polscy przybywali na dwór królewski z różnych stron kraju, kształcili się tu od dzieciństwa lub byli angażowani jako dojrzały artyści. (...) Muzycy obcy bądź byli przyjmowani na stałe, bądź też występowali gościnnie lub okazjonalnie. Ważną funkcję przy dworze sprawował kompozytor (tzw. compositor cantus), który był nie tylko twórcą muzyki, lecz także często nauczycielem, kopistą nut, kierownikiem chóru, a być może spełniał jeszcze inne obowiązki. (...) Funkcje dydaktyczne, które stawiały muzyka na pozycji uprzywilejowanej w stosunku do innych, pełnili doświadczeni muzycy, przy czym w każdej grupie muzyków, czy to śpiewaków czy instrumentalistów (...) kształcono grupę chłopców. Funkcje muzyki na dworze królewskim były zatem wielorakie, przede wszystkim użytkowe (reprezentacyjne, liturgiczne, wojenne, myśliwskie, taneczne, biesiadne) i – rzadziej – artystyczne. W okresie panowania ostatnich Jagiellonów liczba muzyków dworskich stopniowo wzrastała; pojawiło się (...) ważne stanowisko kompozytora dworskiego. Repertuar muzyczny dworu Jagiellonów, obszerny i urozmaicony, zawierał utwory kompozytorów polskich i obcych; obejmował kompozycje różnych gatunków stwarzając szerokie możliwości wykonawcze: wokalne a cappella, wokально-instrumentalne, instrumentalne, solowe i zespołowe. Przyjmuje się, że z początkiem XVI w., za czasów królów: Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka, uprawiano na dworze przede wszystkim muzykę wojskową i komnatową, jednakże obecność Heinricha Fincka, który przebywał w Polsce przez wiele lat i służył na dworze Jana Olbrachta oraz Aleksandra i jego żony Heleny, świadczy, że na tych dworach nie stroniono od muzyki bardziej kunsztownej. (...).

Zygmunt Stary zatrudniał na swym dworze, prócz zespołu wojskowego – w tym kapeli janczarskiej – i wokalnemu o charakterze kościelnym, pojedynczych muzyków: flecistów, lutnistów, harfistów, bandurzystów, a także organistów i klawicymbalistów. Własnymi dworzanami-muzykami dysponowała królowa Bona; rekrutowali się oni nie tylko z przybyłych z królową Włochów, lecz także z miejscowych muzyków Polaków. Król Zygmunt August sam zajmował się organizacją muzyki dworskiej i decydował o doborze muzyków według własnych upodobań. Te zaś były bardzo różnorodne, gdyż obok wybitnych wirtuozów i kompozytorów, zapraszał na swój dwór także wędrownych muzykantów, niedźwiedników i wesołków. (...) (...) W latach 1507-1572 za Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta przewinęło się przez dwór królewski z pewnością kilkuset muzyków; w aktach dworu zanotowano ich przeszło dwustu, wśród nich właściwie wszyscy liczący się w owym czasie muzycy i kompozytorzy. Po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów organizacja życia muzycznego na dworze królewskim nie uległa prawdopodobnie większym zmianom. Za czasów Stefana Batorego na dworze pracowało około 40 muzyków (...). Zasadnicze zmiany w charakterze i organizacji muzyki dworskiej zaszły za panowania Zygmunta III Wazy. Przejął on muzyków dworu Stefana Batorego i w miarę potrzeby zespół uzupełniał. W 1592 r., po śmierci marszałka koronnego Andrzeja Opalińskiego, który opiekował się muzyką dworską, wydano nową instrukcję, z której dowiadujemy się m. in. o składzie muzyki dworskiej. Jej gruntowna reorganizacja nastąpiła w 1595 r. i związana była zapewne z przekształceniami w zakresie praktyki wykonawczej, mianowicie ze stworzeniem stałego zespołu wokально-instrumentalnego oraz ze zmianami repertuaru, m. in. z rozpowszechnieniem się muzyki scenicznej. Począwszy od lat dziewięćdziesiątych XVI w. do świeckiego repertuaru dworskiego

Ćwiczenie 1

Określ prawdziwość zdań.

Muzyka renesansu czerpała wartości antyczne., Camerata florencka dała początek operze., Lutnia to instrument pochodzenia arabskiego.

PRAWDA	
FAŁSZ	

Ćwiczenie 2

Wysłuchaj nagrania. Zaznacz kompozytora dzieła.

1. Utwór do ćwiczenia {audio}

Utwór do ćwiczenia, online-skills, CC BY 3.0

- Mikołaj Gomółka
- Orlando do Lasso
- Giovanni Pierluigi da Palestrina
- Wacław z Szamotuł

Ćwiczenie 3

Ułóż imiona i nazwiska kompozytorów zgodnie z chronologią.

- Guillaume Dufay
- Giovanni Pierluigi da Palestrina
- William Byrd
- Josquin des Prés

Ćwiczenie 4

Do terminów dobierz właściwe definicje.

Śpiew bez akompaniamentu instrumentów, rodzaj muzyki przeznaczonej do wykonania wyłącznie chórowego., Rodzaj faktury wynikający z występowania w utworze kilku niezależnych, lecz skoordynowanych ze sobą linii melodycznych, w przeciwieństwie do homofonii., Oficjalne pieśni i hymny niemieckiego Kościoła protestanckiego (ewangelickiego); od XVI w. wykonywane przez wiernych w czasie nabożeństw w językach narodowych.

Chorał protestancki	
Polifonia	
A cappella	

Ćwiczenie 5

Rozpoznaj polskiego kompozytora renesansowego opisanego w tekście.

(...) mistrz czterogłosowych psalmów do przekładu J. Kochanowskiego (1580 Kraków drukarnia Łazarza). Odznaczają się one prostotą formy są „łacniuchno uczynione dla naszych prostych domaków” jak mówi sam kompozytor w wierszu dedykacyjnym wystosowanym do biskupa krakowskiego Piotra Myszkowskiego.

Źródło: <http://www.gutenberg.czyz.org/word,60842>

- Mikołaj Gomółka
- Marcin Leopolita
- Wacław z Szamotuł
- Sebastian z Felsztyna

Ćwiczenie 6

Zaznacz cechy muzyki renesansu.

- Dominacja wokalne muzyki a cappella.
- Główną formą muzyczną jest chorał gregoriański.
- Główną formą muzyczną jest motet.
- Muzyka religijna wykorzystywała teksty pisane wyłącznie po łacinie.

Ćwiczenie 7

Wysłuchaj nagrania. Zaznacz imię i nazwisko twórcy dzieła.

- Mikołaj Gomółka
- Sebastian z Felsztyna
- Orlando di Lasso
- Giovanni Pierluigi da Palestrina

Zadanie posiada plik audio, który można odsłuchać w wersji online podręcznika.

Słownik pojęć

Camerata florencka

grupa poetów, kompozytorów i teoretyków muzyki działająca we Florencji pod koniec XVI w., głosząca potrzebę odejścia od polifonii wokalne na rzecz nowego stylu deklamacyjnego.

Chorał protestancki

Określany też jako chorał ewangelicki lub chorał luterański. Oficjalne pieśni i hymny niemieckiego Kościoła protestanckiego (ewangelickiego), od XVI wieku wykonywane przez wiernych podczas nabożeństw. Początkowo były

jednogłosowe, później opracowywane w prostym układzie czterogłosowym z melodią w głosie najwyższym.

Polichóralność

Technika kompozytorska polegająca na operowaniu w kompozycji kilkoma grupami chóralnymi (zwykle dwoma lub trzema 4-głosowymi chórami) rozmieszczonymi przestrzennie, oddalonymi od siebie i śpiewającymi naprzemiennie lub razem, a cappella lub z zespołem instrumentalnym. Naczelna zasada kontrastu, realizowana dzięki efektom zróżnicowania barwy, dynamiki i rejestru poszczególnych fragmentów w wykonaniu grup wokalnych, instrumentalnych lub wokально-instrumentalnych, wskazywała na początek epoki baroku. Technikę tę kultywowali na przełomie XVI i XVII wieku przedstawiciele szkoły weneckiej.

Biblioteka muzyczna

Ching (fot.), Lutnia renesansowa, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ching_Lutnia_renesansowa.jpg), CC BY 2.0 (ilustracja); Dźwięk lutni, [online-skills](https://www.online-skills.com/sound-effects/strings), CC BY 3.0

Mike Peel (fot.), Szpinet datowany na 1577 rok, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mike_Peel_Szpinet_datowany_na_1577_rok.jpg), CC BY 2.0 (ilustracja); Domenico Scarlatti, „Sonata f-moll”, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Domenico_Scarlatti_Sonata_f-moll.ogg), CC BY 3.0

Hendrick ter Brugghen, „Muzyk z dudami”, 1624, Narodowa Galeria Sztuki, Londyn, Wielka Brytania, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hendrick_ter_Brugghen_Muzyk_z_dudami.jpg), domena publiczna (ilustracja); Clan Stewart Pipe Band, The Skye Boat Song, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Clan_Stewart_Pipe_Band_The_Skye_Boat_Song.ogg), CC BY 2.0

Duccio di Buoninsegna, „Zesłanie Ducha Świętego”, ok. 1308-1311, Museo dell'Opera Metropolitana del Duomo, Siena, Włochy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Duccio_di_Buoninsegna_Zeslanie_Ducha_Swiętego.jpg), domena publiczna (ilustracja); Giovanni Pierluigi da Palestrina, „Motet Viri Galilei”, XVI w., [online-skills](https://www.online-skills.com/sound-effects/strings), CC BY 3.0

1. abc def

Autor nieznan, „Portret Giovanniego Pierlugi da Palestriny, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Giovanni Pierlugi da Palestrina, „Kyrie” z mszy „Missa Papae Marcelli”, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

Katarzyna Morawska, *Renesans 1500–1600, Historia muzyki polskiej*, pod red. Stefana Sutkowskiego, Tom 2, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2014.

Józef Chomiński, Krystyna Wilkowska-Chomińska, *Historia muzyki*, PWM Warszawa 1989.

<http://www.gutenberg.czyz.org/word,60842>